

Goedenamiddag,

Het aller aller belangrijkste dat ik zou willen bijdragen aan de wereld is dat we de complexiteit en de superdiversiteit van onze hedendaagse samenleving gaan omarmen. Dat we die nieuwe realiteit niet als een te bestrijden gevaar zien, maar als een opening naar een praktische én theoretische uitdagende toekomst..

Ik denk dat de kunsten, het domein waarbinnen ik actief ben, hier de uitstekende experimentele ruimte voor kan bieden. De volgende 2 minuten zal ik proberen schetsen ‘waarom’. Dat is kort. Mijn betoog zal veel nuance missen. Maar ik sta open voor vragen of reacties, straks na de toespraken.

Het hoeft waarschijnlijk niet uitvoerig worden uitgelegd dat we in Europa sinds enkele jaren een versterkte golf van nationalistische sentimenten over ons heen krijgen (Vlaanderen is daar een mooi voorbeeld van). U kent dat verhaal. De reflex om terug te grijpen naar een eigen afgebakende identiteit steekt telkens de kop op in tijden van crisis.

Het besef echter van de realiteit van superdiversiteit begint bij de ontdekking dat niet alleen de buitenwereld divers is maar dat onze eigen identiteit niet zo vaststaat als sommigen ons willen doen geloven. Ook wijzelf zijn superdivers. Ik ben vader, 24 jaar, danser, maar ook goed in huizen renoveren, geïnteresseerd in experimentele films maar eveneens gefascineerd door populaire videoclipps. Etc.Etc.Etc. Superdiversiteit gaat over een constante beweging tussen de persoonlijk sfeer en de publieke sfeer. Door te beseffen dat we zelf superdivers zijn realiseren we ons ook dat al die andere mensen eveneens superdivers zijn. We begrijpen dat die diversiteit er altijd was en dat identiteit geen vaststaand gegeven is maar constant onderwerp is van verandering.

De relatie tot de ander is dan ook, volgens mij, een centrale relatie binnen de praktijk van het theater. Want het gaat juist over het kijken naar de ander, het andere, het onbekende, ...en door dat kijken heb je tegelijkertijd het besef dat die andere, dat onbekende geen te bestrijden gevaar hoeft te zijn maar ons juist de kans biedt om te reflecteren over de eigen onbekende mogelijkheden, onze eigen diversiteit.

In het theater, op scene, wordt het andere zichtbaar, het onbekende krijgt er een plaats. In die zin is het een agonistische ruimte, een term die ik leen van de politieke filosoof Chantal Mouffe: het is een ruimte waar tegengestelde partijen, ideeën, groepen, individuen een plaats kunnen krijgen. Tegengesteld wordt hierbij bedoeld als tegengesteld aan het heersende politieke systeem/regime. Het theater wordt zo een broodnodige plaats voor het experimenteren met alternatieven. Het is een belangrijk onderdeel van de democratie: het is een ruimte die een stem geeft aan subversieve stemmen, aan andere stemmen, aan andere manieren van spreken, van presenteren, produceren en organiseren. Elke propositie binnen het theater is zo een politieke propositie, er is geen apolitek theater, achter elke voorstelling schuilt een bepaalde politiek, deze kan expliciet of impliciet zijn, dat doet er eigenlijk niet toe. Het verschil schuilt erin welke politiek er wordt gehanteerd en getoond. In welke mate dat het een tegenstem is of dat het mee gaat met het hegemonisch politieke discours.

Tot slot, van deze gecondenseerde, korte speech wil ik eindigen met een citaat van Richard Sennett, een Amerikaanse socioloog. Ik citeer in het Engels:

The everyday disorders of modern life are a way for people to become more adult. The problem of modern cities is that there is too much order, too much regulation. It prohibits us as urbanites from learning how to manage complexities. Things we can't control, daily things, not things like wars: encounters with people of a different race, a different gender and so on.

Het leren omgaan met diversiteit en zodoende ook met complexiteit zal ons meer volwassen maken, of zelfs beter: meer mens. Het zijn tenslotte enkel machines die, gereduceerd door extreme regulering, een gesimplificeerde, geünificeerde tijd en ruimte creëren. Het is aan ons om te beslissen wat we willen worden: mens of machine. Veranderend subject of vaststaande subject. Het theater kan ons daarbij van denkstof voorzien.

Ik dank u voor uw aandacht.

Michiel Vandavelde, danser/choreograaf, 21 september 2014

Referenties:

- On superdiversity – Tariq Ramadan
- Superdiversiteit en democratie - Ico Maly, Jan Blommaert en Joachim Ben Yakoub
- Over het politieke – Chantal Mouffe
- Agonistics, thinking the world politically – Chantal Mouffe
- Richard Sennet, uit een radiointerview
- De robots komen eraan – Koen Haegens/De Groene Amsterdammer:
<https://www.groene.nl/artikel/de-robots-komen-eraan>
- De robots komen eraan – Rutger Bregman/De Correspondent:
<https://decorrespondent.nl/639/De-robots-komen-eraan/42303263310-c2d89d47>